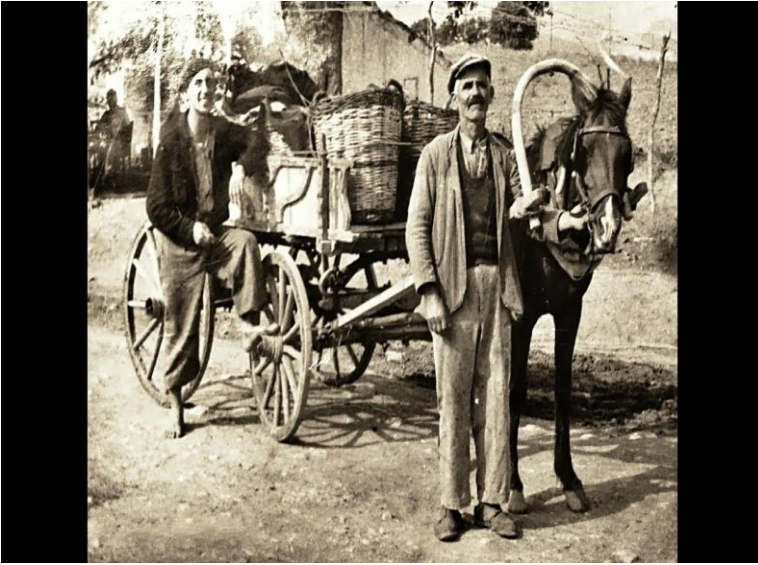

ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΑ

«Επαγγέλματα παλιά που δεν υπάρχουν πια»

Αγωγιάτης (Κιρατζής)

Οι "αγωγιάτες", είναι επάγγελμα που συναντάμε προπολεμικά στα χωριά. Λόγω των μεγάλων αποστάσεων μεταξύ των οικισμών, η μετακίνηση των ανθρώπων και η διακίνηση των προϊόντων με τα ζώα ήταν ο κυρίαρχος τρόπος μεταφοράς μέχρι τη δεκαετία του 1930 και σε μερικές περιοχές μέχρι τη δεκαετία του 1950. Είναι οι "πρόδρομοι" των ταξιτζήδων αυτοκινητιστών. Πραγματοποιούσαν επί πληρωμή ιδιωτικές μεταφορές εμπορευμάτων, κρασιών (σε ασκιά), διακινούσαν ταξιδιώτες, ιδιώτες, γιατρούς για επίσκεψη σε ασθενείς, κρατικούς λειτουργούς για την εκτέλεση υπηρεσίας, κυρίως δε μετέφεραν δημητριακά (σιτάρι, καλαμπόκι) της Αγροτικής Τράπεζας στα πρατήρια των απομακρυσμένων χωριών για τον ανεφοδιασμό των κατοίκων. Επίσης, μετέφεραν και επισκέπτες.

Αλετράς

Κατασκεύαζε ξύλινα ή σιδερένια άροτρα για το όργωμα των χωραφιών. Ο γεωργός είχε αρκετά σύνεργα, που τα έφτιαχνε μόνος του από ξύλα της περιοχής εκτός απ' τα σιδερένια, που κατέφευγε στο σιδερά. Τα ξύλα που χρησιμοποιούσαν ήταν συνήθως από πλατάνια. Σύνεργα της σποράς ήταν: Το ξύλινο αλέτρι, που συνήθως το κατασκεύαζε ο ίδιος ο γεωργός. Άλλα σύνεργα του γεωργού, που έφτιαχναν οι σιδεράδες, ήταν: οι κασμάδες, αξίνες με το ένα μέρος στενό και το φαρδύτερο για να σκάβουν (ανάλογα με το σχήμα τους είχαν διάφορα ονόματα, όπως: τσαπιά, τσάπες, τσάπες δίκοπες, σκαλιστήρια). Η σβάρνα, φτιαγμένη από ξύλα, σε σχήμα τετραγώνου ή ορθογωνίου, που δένονταν πίσω από τα ζώα για να στρώσουν το χώμα μετά το όργωμα. Ακόμα για το θερισμό είχαν τα δρεπάνια και στο αλώνισμα το καρπόφτυαρο, το καρπολόι και το δικούλι, (όλα ξύλινα),

το κόσκινο και το ριμόνι (δριμόνι). Για τ' αμπέλια είχαν το κλαδευτήρι, την ψαλίδα, το πριόνι, τα τσαπιά, το σκαλιστήρι, τη μηχανή για το ράντισμα, το φουσερό για το θειάφισμα και τους κόφτες για τον τρύγο. Τέλος, για άλλες μικροδουλειές είχαν το τσεκούρι, την τανάλια, το φτυάρι το σφυρί, το σκερπάνι.

Αλμπάνης (από το τούρκικο nalbant, , αλμπάνης = πεταλωτής)

Ένα επάγγελμα που ανήκει στο παρελθόν. Το εργαστήρι του, το πεταλωτήριο, ήταν χώρος, όπου φρόντιζε τις σπλές (νύχια) των αλόγων. Κατασκεύαζε συνήθως μόνος του τα πέταλα. Τα πέταλα ήταν κάτι σαν σιδερένια παπούτσια που τοποθετούσαν στις σπλές των αλόγων, για να μη φθαρούν και για να διατηρούν τα ζώα την ευστάθεια τους κατά τις μεταφορές, ώστε να μην γλιστράνε. (Εξάλλου, μέχρι τη δεκαετία του '60 όλες

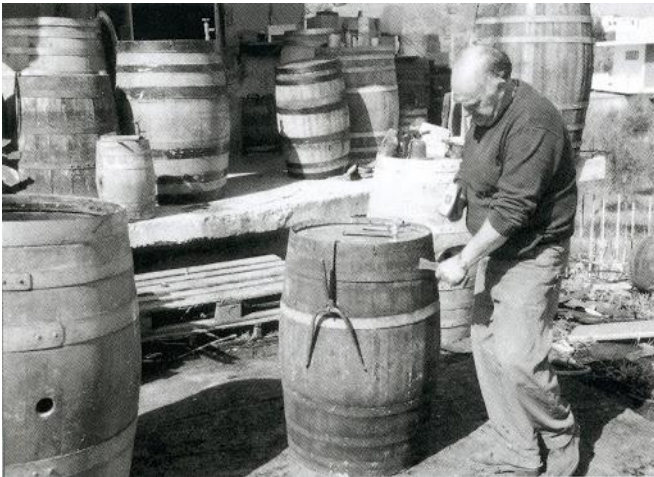
σχεδόν οι μετακινήσεις, εργασίες κλπ. γίνονταν με ζώα). Το πετάλωμα ή καλίγωμα, από τον αυτοδίδακτο πεταλωτή, γίνονταν κάθε τρεις ή έξι μήνες. Έδενε το ζώο και με την τανάλια έβγαζε τα παλιά πέταλα, έκοβε με το μαχαίρι το νύχι που περίσσευε και το καθάριζε. Ζέσταινε τα πέταλα και τα κάρφωνε προσέχοντας ώστε το καρφί να μπει στο ξερό μέρος του ποδιού για να μην πληγωθεί το ζώο. Τα καρφιά αυτά είχαν μεγάλο κεφάλι έτσι ώστε να προεξέχουν από την πατούσα του ζώου και να μη γλιστράει. Τα πέταλα ήταν σε διάφορα μεγέθη και τα κατασκεύαζαν από σίδηρο. Το πετάλωμα γινόταν και στα τέσσερα πόδια του ζώου. Τα πέταλα ήταν σιδερένια και κατασκευάζονταν χειροποίητα στο αμόνι, ενώ οι τεχνίτες που τα έφτιαχναν αναλάμβαναν ταυτόχρονα και το πετάλωμα των ζώων, που απαιτούσε μεγάλη εμπειρία και δεξιοτεχνία. Σήμερα, βέβαια, δεν υπάρχουν πεταλωτήδες, αφού εδώ και χρόνια τα άλογα δεν χρησιμοποιούνται ως μεταφορικό μέσο.

Αχθοφόρος (χαμάλης)

Αυτός έκανε παλιά τις μεταφορές των φορτίων, βαλιτσών από το σταθμό των αυτοκινήτων ή τσουβαλιών από την αγορά. Τα έβαζε στην πλάτη και μαζί με τον ιδιοκτήτη έφτανε στον προορισμό του. Έπαιρνε το χαρτζιλίκι του και ξαναγύριζε στο πόστο, για να κάνει κάποιο άλλο δρομολόγιο. Αργότερα κάποιοι απ' αυτούς απόκτησαν τρίκυκλο ή άλλα αυτοκίνητα μεταφορών.

Βαρελάς

Το επάγγελμα του βαρελά είναι μία τέχνη πολύ παλιά. Κατασκευάζει ξύλινα βαρέλια που δένονται ανά διαστήματα με μεταλλικά στεφάνια. Έχουν διάφορα μεγέθη και χρησιμοποιούνται για την αποθήκευση και μεταφορά τροφίμων και υγρών, όπως λάδι, κρασί, κ.α. Στα παλαιότερα χρόνια υπήρχαν πολλοί κατασκευαστές βαρελιών, σήμερα όμως δεν έχουν μείνει πολλά τέτοια εργαστήρια, γιατί τα έχουν αντικαταστήσει τα εργοστάσια και η τεχνολογία.

Παρ' όλα αυτά, όσες βιομηχανίες και αν υπάρχουν, το παραδοσιακό εργαστήριο του βαρελά χρειάζεται, αν σκεφτεί κανείς ότι τα εργοστάσια έχουν βέβαια τη δυνατότητα να κατασκευάσουν μεγάλες ποσότητες βαρελιών, όχι όμως και να τα επισκευάζουν.

Ο γαλατάς

Ο γαλατάς ήταν ο πρώτος πλανόδιος μικροπωλητής της ημέρας. Φόρτωνε τα γκιούμια (κανάτες) με το φρέσκο γάλα στο γαϊδουράκι του και ξεκινούσε πρωί-πρωί απ' το χωριό του για την πόλη. Έπρεπε να προφτάσει να εξυπηρετήσει όλους τους πελάτες. Την ίδια πάντα ώρα, πιστός στο ραντεβού, έδενε σε κάποιο δέντρο το ζώο του και ξεκινούσε το μοίρασμα. Είχε συνήθως μόνιμους πελάτες, αν όμως τύχαινε και του περίσσευε γάλα, τότε έπαιρνε τους δρόμους φω-

νάζοντας μέχρι να το πουλήσει όλο και να γυρίσει στο χωριό του. Μέχρι τη δεκαετία του '70 περνούσαν ακόμη γαλατάδες απ' τις γειτονιές. Με τη λειτουργία όμως των εργοστασίων γάλακτος, το συγκεκριμένο επάγγελμα χάθηκε.

Γανωτής (Καλαντζής)

Τα παλιά μπακιρένια οικιακά σκεύη (ταψιά, καζάνια, κουτάλια, πιρούνια κλπ.), με τον καιρό οξειδώνονταν και έπρεπε να γανωθούν, να περαστεί δηλαδή η επιφάνειά τους με ειδικό μέταλλο (καλάι - κασσίτερος). Έτσι προστατεύονταν από τα δηλητηριώδη οξειδία του χαλκού. Η διαδικασία αυτή γίνονταν από ειδικούς τεχνί-

τες, συνήθως γυρολόγους, τους γανωτήδες. Η φωνή του πλανόδιου γανωτή δεν ακούγεται πια στις γειτονιές. Κουβαλώντας έναν ποδοκίνητο τροχό στον ώμο και κρατώντας μια τσάντα με μερικά σύνεργά του στο χέρι προσκαλούσε τις νοικοκυρές να του φέρουν μαχαίρια για ακόνισμα και οικιακά σκεύη για γάνωμα. Αυτές τις δύο δουλειές πρόσφερε περνώντας μια φορά την εβδομάδα από τις συνοικίες της πόλης μας. Έβαζε στον τροχό του τη λάμα του μαχαιριού, την ακόνιζε και την έκανε κοφτερή σαν ξυράφι. Άλλοτε έστησε την γκαζιέρα του, έλιωνε τον κασσίτερο και γάνωνε κουταλομαχαιροπίρουνα και κατσαρολικά. Ζητούσε όμως τη βοήθεια

της νοικοκυράς: μια λεκάνη με κρύο νερό, στην οποία βουτούσε τα σκεύη που γάωννε. Στο τέλος το σκούπιζαν με καθαρό βαμβάκι για να γυαλίσει.

ΓΑΝΩΝΩ: (από το αρχαίο ρήμα γανώ = δίνω λάμψη). Το επάγγελμα του γανωτή έσβησε μαζί με τις μπακιρένιες (τουρκική λέξη bakir = χαλκός) κατσαρόλες, που χρειάζονται γάνωμα από καιρό σε καιρό.

Δερματάς (τομαράς)

Αγόραζε δέρματα (τομάρια) από σφαγμένα ζώα. Τα παραλάμβανε στο μαγαζί του ή πήγαινε ο ίδιος στα χωριά και τα μετέφερε. Στη συνέχεια τα καθάριζε, τα αλάτιζε με χοντρό αλάτι και μετά τα τέντωνε, τοποθετώντας ενδιάμεσα ξύλα, για να ξεραθούν και να μη σαπίσουν ή βρωμίσουν. Όταν συγκέντρωνε μια σημαντική ποσότητα τα πήγαινε στον έμπορα, ο οποίος τα προωθούσε στο εργοστάσιο επεξεργασίας δερμάτων, το βυρσοδεψείο. Από τα ακατέργαστα δέρματα, πολλά τα χρησιμοποιούσαν για μικρά χαλιά, άλλα τα έκαναν τσαρούχια (που αν ήταν από γουρούνια τα έλεγαν γουρνοτσάρουχα) ή παπούτσια, ενώ άλλα τα έκαναν τύμπανα, γκάϊντες κλπ.

Καλαθάς

Είναι ο τεχνίτης που πλέκει καλάθια (από την αρχ. λέξη κάλαθος), πανέρια (από τη μεσαιωνική λέξη πανάριον <λατινική rapanarium = κάνιστρο για ψωμιά) και κοφίνια ή κόφες (από την αρχ. λέξη κόφινος < από τη βενετική λέξη cofa). Η τέχνη του είναι πανάρχαια, γνωστή σε όλους σχεδόν τους αρχαίους λαούς και τα υλικά που χρησιμοποιούνται είναι κλαδιά ιτιάς, λυγαριάς και καλαμιάς. Το καλάθι αποτελείται από το σκελετό,

που σχηματίζεται από τις στερεότερες βέργες, και γύρω από αυτόν πλέκονται σε διάφορα σχέδια λεπτότερες βέργες και πιο ευλύγιστες. Συνήθως τα υλικά τα μαζεύουν το καλοκαίρι και το φθινόπωρο και, για να μην αλλοιωθεί το χρώμα τους, τα βρέχουν με νερό, τα συντηρούν με λινάτσα βρεγμένη και τα πλέκουν βρεγμένα. Με το καλάθι μετέφεραν άνθη, τρόφιμα, καρπούς, λαχανικά. Ήταν εξάλλου το έμβλημα των οικιακών ασχολιών και είχε γίνει σύμβολο της αφθονίας στις αρχαίες θρησκείες. Γι' αυτό εμφανίζεται ως κάλυμμα της κεφαλής σε κάποιες θεότητες. Λέγεται ότι το σχήμα του έδωσε την ιδέα του κορινθιακού κιονόκρανου στην αρχαία αρχιτεκτονική.

Καρβουνιάρης

Ο τόπος εργασίας του ήταν το καμίνι, όπου έκαιγε χοντρά ξύλα από τα οποία προέκυπτε το κάρβουνο. Στη συνέχεια, το φόρτωνε στην άμαξα (κάρο) και έβγαινε βόλτα στις γειτονιές φορτωμένος κάρβουνο. Το πουλούσε για το προσάναμμα του τζακιού ή για ψησταριές. Οι άνθρωποι το αγόραζαν και το χρησιμοποιούσαν για διάφορες δουλειές στην καθημερινή τους ζωή.

Καρεκλός

Πριν το πλαστικό υλικό εισχωρήσει στη ζωή μας και αντικαταστήσει σκεύη, αντικείμενα και έπιπλα, ο καρεκλός κατασκεύαζε ψάθινες καρέκλες πλέκοντας με τα επιδέξια χέρια του το τετράγωνο κάθισμα πάνω σε ξύλινο σκελετό, που αγόραζε από το μαραγκό. Έκανε τη δουλειά του στην αυλή του σπιτιού του ή στο πεζοδρόμιο μπροστά από το σπίτι του, καθώς η τέχνη του δεν απαιτούσε εργαλεία αλλά μόνο το υλικό. Συχνά περιδιάβαινε τις

γειτονιές και διαφήμιζε την τέχνη του, αφού επισκεύαζε και κατεστραμμένες καρέκλες. Τότε μπορούσε να σταματήσει σε οποιαδήποτε αυλή και να εργαστεί για τον πελάτη. Σήμερα αυτοί οι τεχνίτες έχουν εκλείψει, αφού κανείς δεν αγοράζει τέτοιες καρέκλες.

Καστανός

Ο καστανός ήταν εποχιακό επάγγελμα. Ξεκινούσε τη δουλειά του στις αρχές του φθινοπώρου και δούλευε μέχρι το τέλος του χειμώνα. Είναι από τα λίγα παραδοσιακά επαγγέλματα που δεν τα εξαφάνισε ο χρόνος και η «εξέλιξη». Μόλις έπιαναν τα πρωτοβρόχια ο καστανός ετοιμάζε τη φουφού, ονταν τα κάστανα κι έπιανε τη γωνιά

κάποιου πολυσύχναστου δρόμου. Η φουφού (φορητό μαγκάλι) ήταν τσίγκινη και στρογγυλή, χωρισμένη συνήθως σε τρία μέρη, όπου τοποθετούσε κατά μέγεθος τα κάστανα. Κάθε μέγεθος και διαφορετική τιμή. Μέχρι να πυρώσει η φωτιά, χάρωνε μ' ένα μαχαίρι τα κάστανα και ύστερα τα έριχνε στη φουφού να ψηθούν. Καθισμένος σ' ένα χαμηλό σκαμνάκι ο καστανάς περίμενε την πελατεία του σκαλίζοντας τη φωτιά. Μόλις άρχιζαν να σκάζουν τα κάστανα, έπιανε τη μασιά και τα γύριζε απ' την άλλη μεριά. Αφού ψήνονταν τα απομάκρυνε από τη φουφού. Έπιανε τότε την τσιμπίδα ο καστανάς και γέμιζε το χωνάκι που είχε φτιάξει από παλιές εφημερίδες.

Καφετζής

Το παραδοσιακό καφενείο ήταν χώρος συγκέντρωσης αποκλειστικά των ανδρών, που συγκεντρώνονταν μετά τη δουλειά, για να ξεκουραστούν συζητώντας μαζί με τους φίλους τους τα θέματα της επικαιρότητας και απολαμβάνοντας τον καφέ τους, το ουζάκι τους ή το γλυκό τους. Λειτουργούσε από τις πρωινές ώρες μέχρι αργά το βράδυ. Ενώ σε μια γωνιά οι συζητήσεις και οι διαφωνίες πάνω σε διάφορα

θέματα έδιναν και έπαιρναν, σε κάποια άλλη γωνιά του άλλοι απολάμβαναν τους παραδοσιακούς μεζέδες με το ούζο τους και οι φανατικοί της τράπουλας είχαν ήδη επιδοθεί στο αγαπημένο τους παιχνίδι. Ο καφές, που έβραζε πάνω στη χόβολη (=στάχτη από κάρβουνα) σε μπρούντζινα μπρίκια και ανακατευόταν με ξύλινο κουτάλακι, πάντα φρεσκοκομμένος, μοσχομύριζε.

Κεντήστρα

Το παραδοσιακό κέντημα διακρίνεται για την ποικιλία των θεμάτων του και την προσκόλλησή του στη Βυζαντινή παράδοση. Οι νέες κοπέλες μάθαιναν τις διάφορες βελονιές της κεντητικής, για να κεντήσουν τα προικιά τους. Χαρακτηριστικό είδος είναι ο τσεβρές (= τουρκική λέξη *cevre* = κεντητό κεφαλομάντηλο), στον

οποίο χρησιμοποιείται η βυζαντινή βελονιά και, εκτός από τις χρωματιστές κλωστές, κυρίως η χρυσοκλωστή, απομεινάρια και τα δύο της βυζαντινής εποχής. Τα παλιά κεντήματα μοιάζουν με πίνακες ζωγραφικής. Όταν μεγάλωναν οι νύχτες κι άρχιζε το κρύο από του Αγίου Δημητρίου, άρχιζαν και τα πατροπαράδοτα νυχτέρια στις πόλεις και στα χωριά. Το κέντημα γινόταν κοντά στο τζάκι από παρέες γυναικών, που συναγωνίζονταν στα αινίγματα ή άκουγαν τα παραμύθια της γιαγιάς. Τα χειροποίητα κεντητά προικιά έχουν πια αντικατασταθεί από βιομηχανοποιημένα. Μερικές γυναίκες, όμως, συνεχίζουν να κεντούν εργόχειρα με αμοιβή για όσους τα επιθυμούν.

Λούστρος

Επαγγελματίας λούστρος ήταν αυτός που περιφέρονταν σε διάφορα στέκια της

πόλης -καφενεία, καταστήματα, υπηρεσίες και διάφορα σημεία των δρόμων- και έβαφε τα παπούτσια των πελατών του. Ο εξοπλισμός που διέθετε ήταν ένα ξύλινο κασελάκι (κιβώτιο), που στις πλαϊνές του θήκες είχε τις μπογιές των παπουτσιών, τις βούρτσες και ό,τι άλλο χρειαζόταν ο λούστρος για τον καθαρισμό και το γυάλισμα των παπουτσιών. Το κασελάκι αυτό με ένα μακρύ, γερό, δερμάτινο λουρί κρεμιόταν στον ώμο του ιδιοκτήτη, ο οποίος στο

άλλο χέρι κρατούσε κι ένα μικρό καρεκλάκι. Αυτή ήταν όλη η περιουσία του λούστρου, που την μετέφερε εύκολα από το ένα στέκι στο άλλο. Ο πελάτης τοποθετούσε το πόδι του στο κέντρο του κιβωτίου, πάνω σε μια μπρούντζινη υπερυψωμένη βάση σε σχήμα παπουτσιού. Και ο λούστρος άρχιζε τη δουλειά του με γρήγορες κινήσεις: καθάρισμα, βάψιμο, γυάλισμα (Πρώτα του ενός παπουτσιού, ύστερα του άλλου). Μάλιστα πριν χρησιμοποιήσει τη μπογιά του τοποθετούσε δυο κομμάτια χαρτόνια στα πλαϊνά του παπουτσιού, ώστε να μη λερώσει τις κάλτσες του πελάτη του. Το επάγγελμα βέβαια έχει εκλείψει σήμερα, μετά τις τόσες εύκολες βαφές παπουτσιών που κυκλοφορούν στο εμπόριο και μπορεί ο καθένας να βάψει εύκολα τα παπούτσια του.

Μυλωνάς

Ο μυλωνάς δούλευε στο μύλο του, ένα μεγάλο κτίσμα, το οποίο είχε στη μέση δύο τεράστιες πλατιές πέτρες που εφάπτονταν μεταξύ τους και λειτουργούσαν με αέρα ή νερό, αλλά και μεγάλους αποθηκευτικούς χώρους. Στο μυλωνά πήγαιναν οι γεωργοί το σιτάρι της παραγωγής τους και εκείνος το έριχνε ανάμεσα στις πέτρες, που λειτουργούσαν σαν πρέσα. Έτσι το σιτάρι αλεθόταν και έβγαινε το αλεύρι.

Σήμερα το επάγγελμα δεν έχει εξαφανιστεί τελείως, αλλά είναι μια σπάνια δουλειά. Μύλο σε λειτουργία μπορεί να συναντήσει κανείς σε απομακρυσμένα νησιά.

Νερουλάς

Ήταν ένας μεροκαματιάρης άνθρωπος που έβγαζε το ψωμί του, πουλώντας νερό στα σπίτια. Μέχρι το 1960, τα υδραγωγεία δεν είχαν πάει νερό σε όλες τις γειτονιές. Έτσι, οι νερουλάδες με τα βυτία τους περνούσαν από τους δρόμους και πουλούσαν νερό. Είχαν μόνιμους πελάτες και σπάνια τυχαίους. Όταν οι κοινότητες έκαναν τα υδραγωγεία και κάθε σπίτι συνδεόταν με το δίκτυο, έκλεινε τότε και μια πόρτα για τον νερουλά.

Το νερό το έπαιρνε από κοινοτικό κρουνό και πλήρωνε με το κυβικό. Στα σπίτια, τότε, το πουλούσε μια δεκάρα τον τενεκέ. Ένα σπίτι για να τα βγάλει πέρα, χρειαζόταν τουλάχιστο 10 τενεκέδες την ημέρα. Έναν τενεκέ για πόσιμο νερό, έναν για πλύσιμο από τον νιφτήρα. Έναν για την τουαλέτα, έναν για μαγείρεμα, έναν για πλύσιμο ρούχων κ.ά. Εάν στο σπίτι υπήρχαν επισκέπτες, η κατανάλωση βέβαια μεγάλωνε, όπως και το καλοκαίρι που η ζέστη δημιουργούσε μεγαλύτερη ζήτηση. Ο πιο διάσημος νερουλάς της πατρίδας μας, ήταν ο γνωστός Ολυμπιονίκης ΣΤΥΡΟΣ ΛΟΥΗΣ.

Ντελάλης (από το τελάλης τουρκ. λέξη tellal = κήρυκας)

Ήταν διαλεγμένος για την βροντερή φωνή του και δουλειά του ήταν να γυρίζει στις γειτονιές και να ενημερώνει τους πολίτες για κάποιο νέο. Προσπαθούσε να πολλαπλασιάσει τη δύναμη της φωνής του σχηματίζοντας με τις δυο του παλάμες ένα χωνί κοντά στο στόμα του. Πάντως όλοι σταματούσαν τις δουλειές τους, για να τον ακούσουν, αφού γνωστοποιούσε διαταγές των τοπικών αρχών ή άλλα ενδιαφέροντα νέα.

Οργανοπαίχτης

Είναι γνωστό ότι η μουσική συνόδευε πάντοτε όλες τις εκδηλώσεις της ανθρώπινης ζωής, από τις καθημερινές και επαγγελματικές στιγμές μέχρι και αυτές της οικογενειακής ζωής. Ο αυλός, η λύρα, το τύμπανο έδιναν την απαραίτητη μουσική υπόκρουση στις διονυσιακές τελετές, στη λυρική ποίηση, την τραγωδία και τις άλλες θρησκευτικές τελετές. Πολλές περιοχές της πατρίδας μας έχουν αρκετά παραδοσιακά

όργανα, που ακόμη και σήμερα συνοδεύουν εκδηλώσεις διαφόρων πολιτισμικών ομάδων. Ο ζουρνάς (τουρκ. λέξη zurna = είδος αυλού), το νταούλι (μεσαιων. λέξη ταβούλιον = είδος τυμπάνου) η γκάλιντα (τουρκ. λέξη gaida) ακόμη και η λατέρνα (ιταλ. λέξη laterna) εμφανίζονται πού και πού σε δημόσιους χώρους, σε γιορτές ή άλλες εκδηλώσεις. Με το ζουρνά και το νταούλι κάποιοι λένε τα κάλαντα στις γειτονιές για την Πρωτοχρονιά ή διασκεδάζουν τις παρέες στα αποκριάτικα γλέντια. Γκάλιντα θα συναντήσει κανείς μόνο σε συγκροτήματα παραδοσιακής μουσικής, ενώ καμιά στολισμένη λατέρνα σκορπά αραιά και πού παλιές μελωδίες στους πεζόδρομους της πόλης μας. Γύρω στα 1900 στους δρόμους της Αθήνας ο πλανόδιος οργανοπαίχτης, που γυρνούσε τις γειτονιές, και άπλωνε μελωδικούς σκοπούς κάτω στα σπίτια της παλιάς Αθήνας λεγόταν λατερνατζής. Η λατέρνα είναι ένα αυτόματο «φορητό» μουσικό όργανο που έχει πάρα πολλές ομοιότητες με το πιάνο.

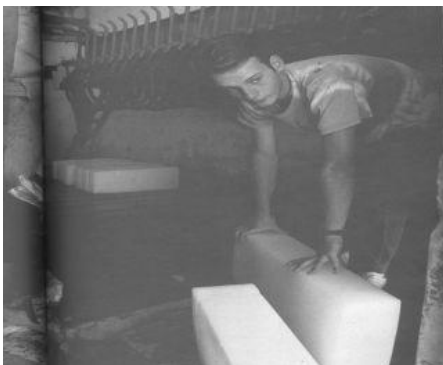

Μάλιστα το χαρακτηρίζουν και αυτόματο πιάνο. Χωρίζεται σε δύο μέρη : α) το πάνω μέρος που περιλαμβάνει τις χορδές (απ' το πάνω «μπαλκόνι» μέχρι το κάτω και το ηχείο , β) το κάτω μέρος (το κιβώτιο) που περιλαμβάνει τον κύλινδρο και τους μηχανισμούς του. Στη σύγχρονη εποχή η λατέρνα είναι σπάνιο θέαμα.

Ομπρελάς

Τα χρόνια που οι άνθρωποι δεν είχαν την πολυτέλεια να αγοράζουν καινούργια πράγματα και κάθε τι που χαλούσε ή πάλιωνε, το διόρθωναν και το συντηρούσαν, υπήρχε και το επάγγελμα του ομπρελά. Πρακτικός τεχνίτης ο ομπρελάς κουβαλούσε μαζί του παλιές μισοχαλασμένες ομπρέλες από τις οποίες έπαιρνε τα ανταλλακτικά που του χρειαζόνταν. Γύριζε πόλεις και χωριά και διόρθωνε μ' αυτά τις χαλασμένες ομπρέλες. Για εργαλεία του είχε μια τανάλια, ένα ψαλίδι, μια πένσα και σύρμα. Μ' αυτά και με τη φαντασία του έκανε θαύματα. Όταν η ομπρέλα καταστρεφόταν τελείως και δεν μπορούσε να επισκευασθεί, τότε έπαιρναν τα ακτινωτά χαλύβδινα ελάσματα (μπαλένες) τα λιμάρανε στην άκρη και φτιάχνανε βελόνες, με τις οποίες πλέκανε οι νοικοκυρές κάλτσες και φανέλες.

Παγοπώλης

Ένα μικρό εργοστάσιο που παράγει κολόνες πάγου συνεχίζει να εξυπηρετεί κάποιες λίγες σημερινές ανάγκες. Η παραγωγή του ήταν πολλαπλάσια πριν πενήντα περίπου χρόνια, όταν εφοδίαζε τα ψυγεία των σπιτιών. Χρόνο με το χρόνο, όμως, τα ψυγεία αντικαταστάθηκαν από τα ηλεκτρικά και ο παγοπώλης δεν περνά πλέον με το κάρο του από τις γειτονιές για τη

διανομή του πάγου. Δίνει όμως τις παγοκολόνες του στα ψαράδικα για τη συντήρηση των ψαριών.

Παγωτατζής

Ο παγωτατζής ήταν κάποιος που έκανε ποδήλατο και έσερνε μαζί του ένα καρότσι με παγωτά. Γυρνούσε στις γειτονιές και πούλαγε παγωτά με διάφορες γεύσεις. Τώρα αντί γι' αυτό, υπάρχουν σε πολλά μαγαζιά όπως για παράδειγμα στα περίπτερα, παγωτά.

Ο παγωτατζής δεν πουλούσε παγωτά τον χειμώνα επειδή κάνει κρύο και γι' αυτό τον λόγο οι άνθρωποι δεν αγόραζαν παγωτά. Αντιθέτως, τα καλοκαίρια όλοι αγόραζαν παγωτά για να δροσιστούν. Αυτούς τους μήνες ήταν αρκετά δύσκολο για τον παγωτατζή να εξασφαλίσει την ψύξη του παγωτού.

Μέσα στον μεγάλο ξύλινο κάδο του καροτσιού υπήρχε ένα πιο μικρό εσωτερικό μεταλλικό δοχείο, όπου υπήρχαν τα παγωτά. Ανάμεσα στο κενό, μεταξύ του μεταλλικού και ξύλινου κάδου τοποθετούσαν χιόνι και αργότερα μικρά κομμάτια πάγου μαζί με χοντρό αλάτι για να διατηρούν παγωμένα τα παγωτά.

Παπλωματάς

Στο εφαπλωματοποιείο φτιάχνονταν παπλώματα. Χρησιμοποιούσαν μαλλί ή βαμβάκι, για να γεμίσουν μια μεγάλη σακούλα από ύφασμα στο μέγεθος του κρεβατιού. Στη συνέχεια με ειδικές μηχανές ραψίματος έκαναν γαζιά πάνω στο ύφασμα δημιουργώντας σχέδια. Υπήρχε μεγάλη ποικιλία σχεδίων και μπορούσε να διαλέξει κανείς αυτό που του άρεσε για το δικό του πάπλωμα. Διόρθωναν επίσης και

παλιά παπλώματα προσθέτοντας καινούριο μαλλί ή βαμβάκι και κατασκεύαζαν μαξιλάρια σε διάφορα μεγέθη.

Πραματευτής

Πεζός με ένα μακρόστενο καλάθι στο χέρι, αλλά πιο συχνά καβάλα στο γαϊδουράκι του φορτωμένο με δύο ντουλαπάκια, γύριζε στις γειτονιές και διαλαλούσε την πολύ χρήσιμη στις νοικοκυρές πραμάτεια του: κορδέλες, κλωστές απλές ή μεταξωτές, κουμπιά και πολλά άλλα μικροαντικείμενα. Οι ημέρες της εβδομάδας ήταν μοιρασμένες στις γειτονιές, αλλά επισκεπτόταν και γειτονικά χωριά μεγαλώνοντας την πελατεία του.

Ράφτης

Σπουδαίος δημιουργός αντρικών κουστουμιών ήταν ο ράφτης. Στο μικρό μαγαζί του υπήρχαν τόπια υφασμάτων αραδιασμένα στα ράφια σε ποικίλα χρώμα και σχέδια, μια μηχανή ραψίματος και ένα παραβάν για τις πρόβες. Πάνε αρκετά χρόνια που το έτοιμο βιομηχανοποιημένο κοστούμι έχει αντικαταστήσει το χειροποίητο έργο του ράφτη.

Μερικά ραφτάδικα συνεχίζουν να υπάρχουν μέχρι σήμερα και ελάχιστοι ηλικιωμένοι παραμένουν πιστοί πελάτες τους. Ο ράφτης, όμως, είναι χρήσιμος για μετατροπές των έτοιμων ρούχων και για άλλες επιδιορθώσεις.

Σαμαράς

Συμπλήρωνε με την τέχνη του τις ανάγκες της καθημερινότητας σε παλιότερες εποχές, όταν οι άνθρωποι μετακινούνταν για τις δουλειές τους σε μικρές ή μεγαλύτερες σεις με γαϊδουράκια, άλογα ή μουλάρια. σκεύαζε, λοιπόν, το σαμάρι (<μεσαιων. λέξη σαγμάριν αρχ.< λέξη σάγμα), μια βάση για

Θισμα στην πλάτη του ζώου ή για τοποθέτηση άλλων αντικειμένων για μεταφορά. Το σαμάρι "αγκάλιαζε" τη ράχη του ζώου με ένα μαλακό σακί -υφασμάτινο από την πλευρά που ακουμπούσε το δέρμα του ζώου και δερμάτινο από την άλλη, γεμάτο μαλακό άχυρο - ενώ επάνω σε αυτό έμπαινε η ξύλινη κατασκευή του σαμαρά.

Σιδεράς

Ο σιδεράς έπαιρνε στο εργαστήρι του κομμάτια ή παλιά εξαρτήματα από σίδηρο και με την επιδεξιότητά του και τα εργαλεία του κατασκεύαζε διάφορα αντικείμενα, όπως: πέταλα για άλογα, γεωργικά εργαλεία (τσάπες, δρεπάνια, υνιά), καρφιά και εξαρτήματα κάρων (=αμάξι φορτηγό). Ο σιδεράς με το καμίνι, το φουσερό, το αμόνι και αρκετά άλλα εργαλεία για ειδικές εργασίες (κοπίδια, ψαλίδια κ.α.) δεν υπάρχει πια. Χρησιμο-

ποιείται ο ίδιος όρος αλλά για έναν τεχνίτη τελείως διαφορετικό, ο οποίος προσάρμοσε την τέχνη του στις ανάγκες της σημερινής ζωής. Αγοράζει έτοιμες βέργες σιδήρου και συναρμολογεί πόρτες, παράθυρα, κάγκελα χρησιμοποιώντας την ηλεκτροκόλληση.

Τσαγκάρης

Ο τσαγκάρης είναι ένα παμπάλαιο επάγγελμα, αφού αυτός κατασκεύαζε τα υποδήματα. Το εργαστήρι του ήταν μια "τρύπα" κυριολεκτικά και εκεί καθισμένος μπροστά στον πάγκο του, χωμένος ανάμεσα σε δέρματα και κόλλες, κατασκεύαζε ό,τι επιθυμούσε ο πελάτης. Πριν από μία - δύο δεκαετίες υπήρχαν στην πόλη μας τέτοιοι καταπληκτικοί τεχνίτες υποδημάτων, οι οποίοι είχαν λίγη αλλά εκλεκτή πελατεία. Μερικοί ηλικιωμένοι κύριοι ή κυρίες τους έδιναν παραγγελία για ένα ζευγάρι παπουτσιών κατά εποχή, αφού διάλεγαν το καταλ-

Ληλότερο δέρμα, συνήθως από πολύ μαλακό σεβρό (Chevreau = κατσικάκι). Ήταν μία συνήθεια ζωής, που δεν μπορούσαν να εγκαταλείψουν. Υπάρχουν ακόμη και σήμερα αρκετά εργαστήρια του τσαγκάρη, ο οποίος βέβαια τώρα είναι μόνο επιδιορθωτής, αφού ενισχύει τις σόλες των παπουτσιών, τα τακούνια ή γαζώνει κάποια ξηλωμένα σημεία των παπουτσιών. Παρ' όλο που ο τσαγκάρης ως επιδιορθωτής παπουτσιών είναι πολύ χρήσιμος, το επάγγελμα φθίνει συνεχώς και όσα τέτοια εργαστήρια υπάρχουν ανήκουν σε ηλικιωμένους τεχνίτες. Κανένας νέος δεν επιθυμεί να μάθει την τέχνη του τσαγκάρη, αφού η κύρια εργασία του ως κατασκευαστή υποδημάτων έχει εκλείψει. Έχει αντικατασταθεί από μεγάλες βιομηχανίες υποδημάτων, οι οποίες προσφέρουν στην αγορά μεγάλες ποσότητες τους είδους σε ποικίλα σχέδια και χρώματα σύμφωνα με τις επιταγές της μόδας και τη βοήθεια της σύγχρονης τεχνολογίας.

Υφάντρα

Η υφαντική ήταν κυρίως οικιακή απασχόληση και μια από τις πρωταρχικές γυναικείες ασχολίες, αφού η γνώση της υφαντικής ήταν απαραίτητο εφόδιο της γυναίκας. Στην πατρίδα μας μέχρι το τις αρχές του 20ου αιώνα όλα τα μάλλινα και βαμβακερά είδη γίνονταν στον αργαλειό, ενώ όλα τα ρούχα υφαίνονταν σ' αυτόν. Η υφάντρα έφτιαχνε τα ρούχα, τα σκουτιά, τα σπάργανα του μωρού

και τα προικιά (φλοκάτες, κιλίμια, κουρελούδες, κουβέρτες, μαξιλάρια κ.α.).

Πρώτη ύλη το μαλλί, που για να γίνει νήμα περνούσε από πολλές επεξεργασίες ("κουρά" προβάτων, διαλογή, πλύσιμο, κοπάνισμα, στέγνωμα, ξάσιμο, λανάρισμα, γνέσιμο, βάψιμο... Οι περισσότερες γυναίκες, ιδιαίτερα στα χωριά, είχαν σημειμένο τον αργαλειό τους για τις εργασίες αυτές την άνοιξη και το καλοκαίρι, όταν τελείωνε η απασχόλησή τους στις άλλες αγροτικές ασχολίες. Παλιά, όταν άνθιζε στον τόπο μας η βιοτεχνία υφασμάτων και ρούχων, οι υφάντρες δούλευαν ασταμάτητα, σε μια κουραστική, πολύπλοκη και με μικρή αμοιβή εργασία. Η κατασκευή

των νημάτων, το λανάρισμα, το γνέσιμο, το κλώσιμο, αλλά και η εργασία στον αργαλειό, απαιτούσαν πολύ χρόνο. Μέχρι σήμερα η παραδοσιακή υφαντική διασώζεται από παλιές έμπειρες υφάντρες σε πολλούς αγροτικούς οικισμούς

Ψαθός

Με τα ροζιασμένα χέρια του, που είχαν σκληρύνει από το πλέξιμο της ψάθας, κατασκεύαζε αριστουργήματα. Μπορούσε να δουλεύει το ψαθί με ένα τελάρο σαν αργαλειό όρθιου τύπου ή να το πλέκει χωρίς αυτό, καθισμένος ανακούρκουδα σε μια δροσερή γωνιά της αυλής. Η ψάθα του χρησιμοποιούνταν για καλοκαιρινό στρωσίδι στο δάπεδο ή για σκιά σε κάποιο κίосκι. Η φωνή του ψαθά δεν ακούγεται πια στις γειτονιές, που γύριζε για να πάρει παραγγελίες.

Η φωνή του ψαθά δεν ακούγεται πια στις γειτονιές, που γύριζε για να πάρει παραγγελίες.

Γυναικεία επαγγέλματα

Εκτός από τους άνδρες επαγγελματίες, πλανόδιους ή μη, και οι γυναίκες προκειμένου να εξασφαλίσουν ένα μικρό εισόδημα ασκούσαν παράλληλα με τις οικιακές δουλειές, όταν δεν δούλευαν στα χωράφια, κάποια οικοτεχνία όπως:

- **Υφάντρα:** ύφαινε επί παραγγελία στον αργαλειό της.
- **Κεντήστρα:** κεντούσε «προίκες» κοριτσιών επί πληρωμή.
- **Μοδίστρα:** έραβε γυναικεία ρούχα και νυφικά. Μάθαινε την τέχνη της σε νέα κορίτσια.
- **Πλέκτρια:** έπλεκε σε μηχανή μάλλινα πανωφόρια όπως, πουλόβερ, ζακέτες, γιλέκα, μεσοφόρια.
- **Κομμώτρια:** περιποιόταν τα μαλλιά των γυναικών.
- **Μανταρίστρα:** όταν έκαναν την εμφάνισή τους στο χωριό οι νάυλον κάλτσες, γύρω στο 1950, «έπιανε» τους πόντους που είχαν «φύγει» από τις κάλτσες.
- **Πλανόδια εμπόρισσα:** γυρνούσε τις γειτονιές με μεγάλες πάνινες τσάντες και πουλούσε είδη για τις προίκες των κοριτσιών, σεντόνια, κουβέρτες, τραπεζομάντηλα, ρουχισμό κ.α.
- **Πρακτικές γυναίκες:** γνώριζαν γιαιτροσόφια για κατάγματα, εγκαύματα, οιδήματα και πρόσφεραν τις πρώτες βοήθειες.
- **Πρακτικές μαιές ή μαμές:** συμβούλευαν τις γυναίκες στην εγκυμοσύνη τους και τις βοηθούσαν στη γέννα.

ΠΗΓΕΣ : <https://www.dinfo.gr>

<https://laografia-spata.gr>

<https://el.wikipedia.org>